VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelma

25.4.2024

Talouden näkymät ja talouspolitiikan linja

Talouden näkymät

- Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta.
  - Suomen talous ei kasva v. 2024 viime vuoden prosentin laskun jälkeen.
- Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta.
  - BKT kasvaa 1,6 % v. 2025 ja 1,5 % v. 2026.
- Keskipitkällä aikavälillä talouden arvioidaan kasvavan kohtalaisesti. Kasvua tukee muun muassa yksityisten investointien elpyminen markkinakorkojen laskun ja vihreään siirtymään liittyvien panostusten seurauksena.
- Työmarkkinoiden positiivisen kehityksen arvioidaan jatkuvan keskipitkällä aikavälillä.

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
BKT:n arvo, mrd. euroa	267,7	277,6	282,2	292,4	303,6	314,4	324,6
BKT, määrän muutos, %	1,3	-1,0	0,0	1,6	1,5	1,3	1,1
Työttömyysaste, %	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7	6,3	6,2
Työllisyysaste, %	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5	75,3	76,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8	2,0
Pitkä korko, 10 v, %	1,7	3,0	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7

Syvät alijäämät korjaantuvat hitaasti

Julkisyhteisöjen rahoitusasema
suhteessa BKT:hen, %

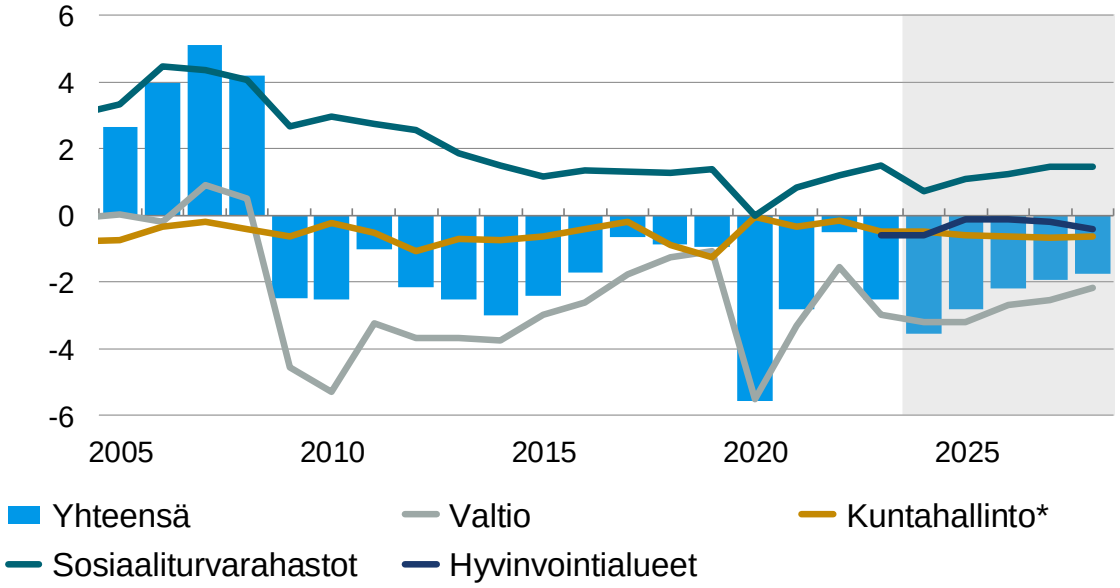

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka
Lähde: Tilastokeskus, VM

- Alijäämä kasvoi viime vuonna heikon suhdanteen sekä palkkojen ja hintojen nopean nousun vuoksi.
- Tämän vuoden alijäämä on 3,5 % suhteessa bkt:hen.
- Suhdanteen koheneminen ja hallituksen sopeutustoimet painavat alijäämän ensi vuonna alle 3 %:n.
- Alijäämä kohenee vähitellen ja on vuonna 2028 alle 2 % suhteessa bkt:hen.
- Puskuri finanssipolitiikan sääntöjen ja hallituksen tavoitteiden asettamiin raameihin on ohut. Negatiivisiin yllätyksiin ei ole varaa.

Finanssipolitiikan linja

- Hallituksen finanssipolitiikan tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys. Tämän varmistamiseksi julkisen talouden velkasuhde vakautetaan ja sen jälkeen käännetään ylivaalikautisessa tarkastelussa pysyvästi alenevalle uralle.
- Hallitus toteuttaa julkista taloutta vahvistavia toimia niin, että EU:n liiallisen alijäämän menettely vältetään ja valtion menokehyksiä noudatetaan.
  - Hallitus on sitoutunut pitämään julkisen talouden alijäämän v. 2024 alle 3,5 prosentissa.
    - Tarvittavat lisätoimenpiteet toteutetaan osana kevään 2024 lisätalousarvioprosessia.
  - Julkisen talouden alijäämä supistuu hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa päättämin toimin alle 3 prosenttiin v. 2025.

Finanssipoliittiset säännöt ja niiden uudistaminen

Finanssipoliittisten sääntöjen ja lainsäädännön uudistaminen

- Kansallista finanssipoliittista lainsäädäntöä ollaan uudistamassa.
  - Julkisen talouden suunnitelma on laadittu voimassa olevan EU- ja kotimaisen finanssipoliittisen lainsäädännön mukaisesti.
  - Nykyinen keskipitkän aikavälin tavoite (-0,5 %/BKT julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle) pidetään voimassa niin kauan kuin se on osa kansallista finanssipoliittista lainsäädäntöä.
  - EU:n uusi finanssipoliittinen lainsäädäntö tullee voimaan toukokuun lopussa.
- Hallitus on sitoutunut vahvistamaan kansallisia finanssipoliittisia sääntöjä siten, että ne tukevat entistä voimakkaammin velkakestävyyttä.
  - ⇒ Uudistustyön lähtökohtana on julkisen talouden velkasuhteen kääntäminen pysyvästi alenevalle uralle.
  - ✓ Valmistelussa otetaan huomioon tarve varmistaa mahdollisimman laaja parlamentaarinen ylivaalikautinen sitoutuminen ja tavoitteenasettaminen.
  - ✓ Kansallista finanssipoliittista lainsäädäntöä uudistettaessa otetaan huomioon EU:n finanssipoliittiseen lainsäädäntöön tehdyt muutokset.
- Kansallisen lainsäädännön tulee olla muutettu viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä.

JTS-asetuksen (120/2014) mukaiset tavoitteet

Julkisen talouden rahoitusasematavoitteet (%/BKT)

2024	2025	2026	2027	2028
-3,4	-2,7	-1,9	-1,3	-0,9

Sektorikohtaiset rahoitusasematavoitteet vuodelle 2027

- Valtiontalouden alijäämä korkeintaan 2½ % suhteessa BKT:hen
- Kuntahallinnon rahoitusasema lähellä tasapainoa tai hieman alijäämäinen
- Hyvinvointialuehallinnon rahoitusasema lähellä tasapainoa
- Työeläkelaitosten ylijäämä n. 1½ % suhteessa BKT:hen
- Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema lähellä tasapainoa.

Uudet sopeuttamistoimet

Uusien sopeutustoimien kokonaisuus

- Julkisen talouden tilannekuvan heikennyttyä hallitusohjelmassa päätetty 6 mrd. euron toimenpidekokonaisuus ei riitä varmistamaan julkisen talouden velkasuhteen vakauttamista vuoteen 2027 mennessä.
  - Myös EU:n finanssipoliittisten sääntöjen noudattaminen ja määrärahakehyksissä pysyminen edellyttävät uusia julkista taloutta vahvistavia toimia jo aiemmin päätettyjen lisäksi.
- Hallitus päätti siksi uudesta toimenpidekokonaisuudesta, joka vahvistaa julkista taloutta noin 3 mrd. eurolla vuodesta 2025 alkaen.
  - Tämä huomioiden julkisen talouden alijäämä pienenee alle 3 prosenttiin suhteessa bkt:hen vuonna 2025.
- Lisäksi hallitus on sitoutunut pitämään julkisen talouden alijäämän vuonna 2024 alle 3,5 prosentissa.
  - Hallitus toteuttaa yleisen arvonlisäverokannan korotuksen 25,5 %:iin viimeistään 1.9.2024 alkaen sekä alentaa vuoden 2024 lisätalousarviovarauksen 400 milj. eurosta 100 milj. euroon.

Tavoitteena velkasuhteen vakauttaminen

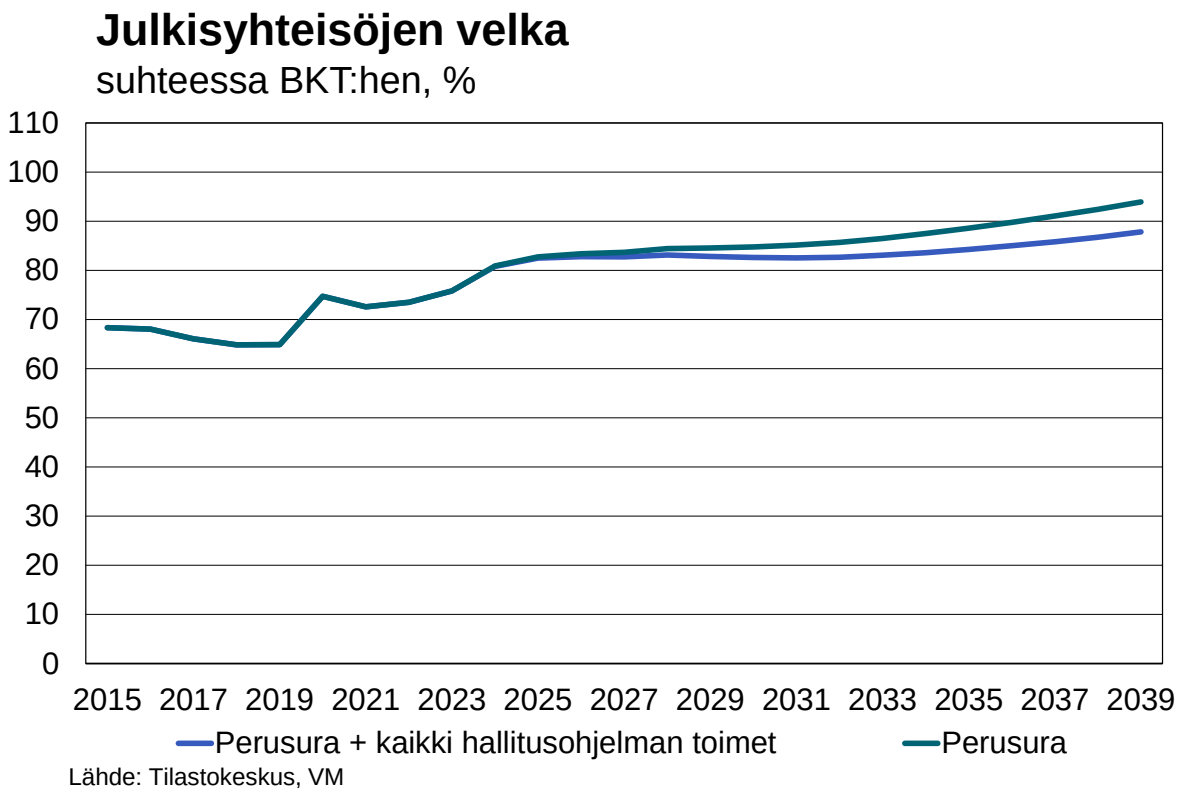

Lähde: Tilastokeskus, VM

JTS:ssä päätetyt toimet yhdessä kaikkien hallitusohjelman toimien kanssa (ml. hyvinvointialueiden omat toimet, työllisyystoimien täysi vaikutus)

=> Julkisen talouden velkasuhde vakautuu vaalikauden loppuun mennessä.

Hallituksen toimenpiteet

- Julkisen talouden menoja supistetaan 1,6 mrd. euroa vuonna 2028.
- Verotoimien staattinen bruttovaikutus on 1,8 mrd. euroa vuonna 2028.
  - Dynaamiset vaikutukset on huomioitu, jotta päästään noin 3 miljardiin euroon.
  - Toimet hidastavat kokonaisveroasteen laskua tästä vuodesta alkaen. Vuoteen 2023 nähden kokonaisveroaste ei kiristy.
- Lisäksi lasketaan budjettivarauksia:
  - Vuosittaista lisäbudjettivarausta lasketaan 400 milj. eurosta 300 milj. euroon.
  - Vuosittaista jakamatonta varausta lasketaan − 197 / −175 / −331 milj. euroa vuosina 2025–2027.

Uudet sopeutustoimet

Staattinen bruttovaikutus koko julkiseen talouteen, mrd. euroa

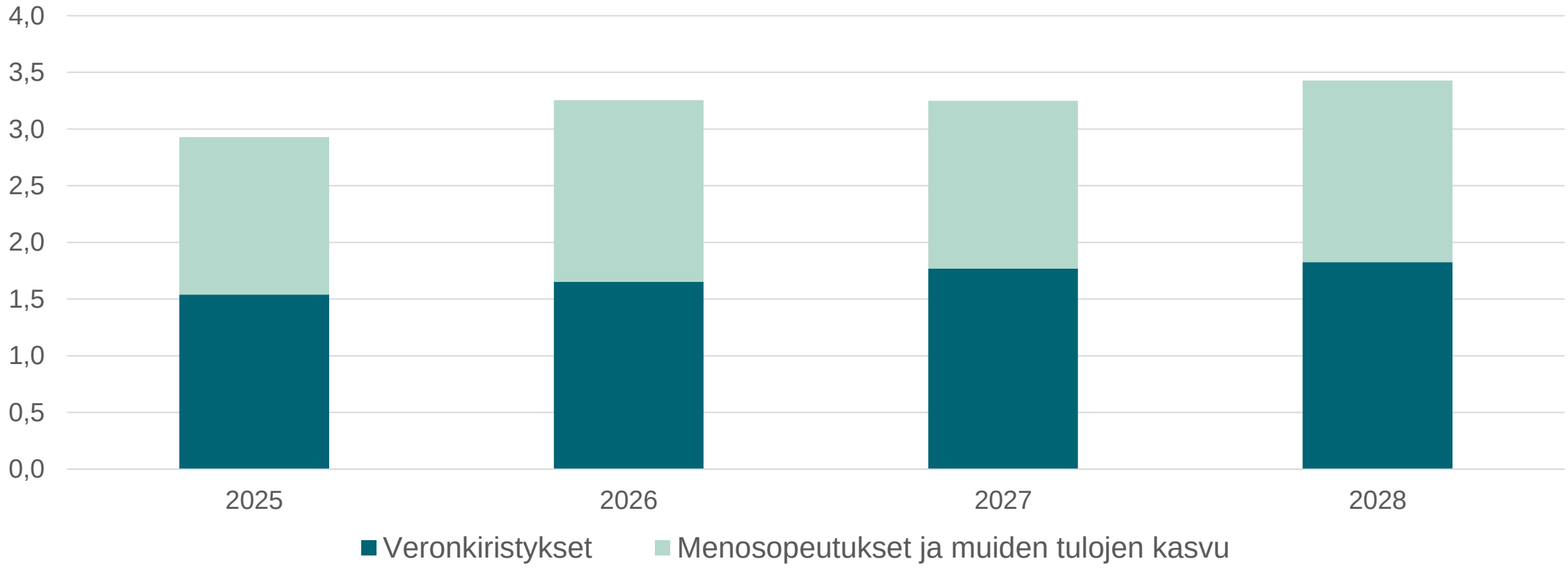

Uudet menosopeutustoimet

Menosäästöjen kohdentumien teemoittain, milj. euroa

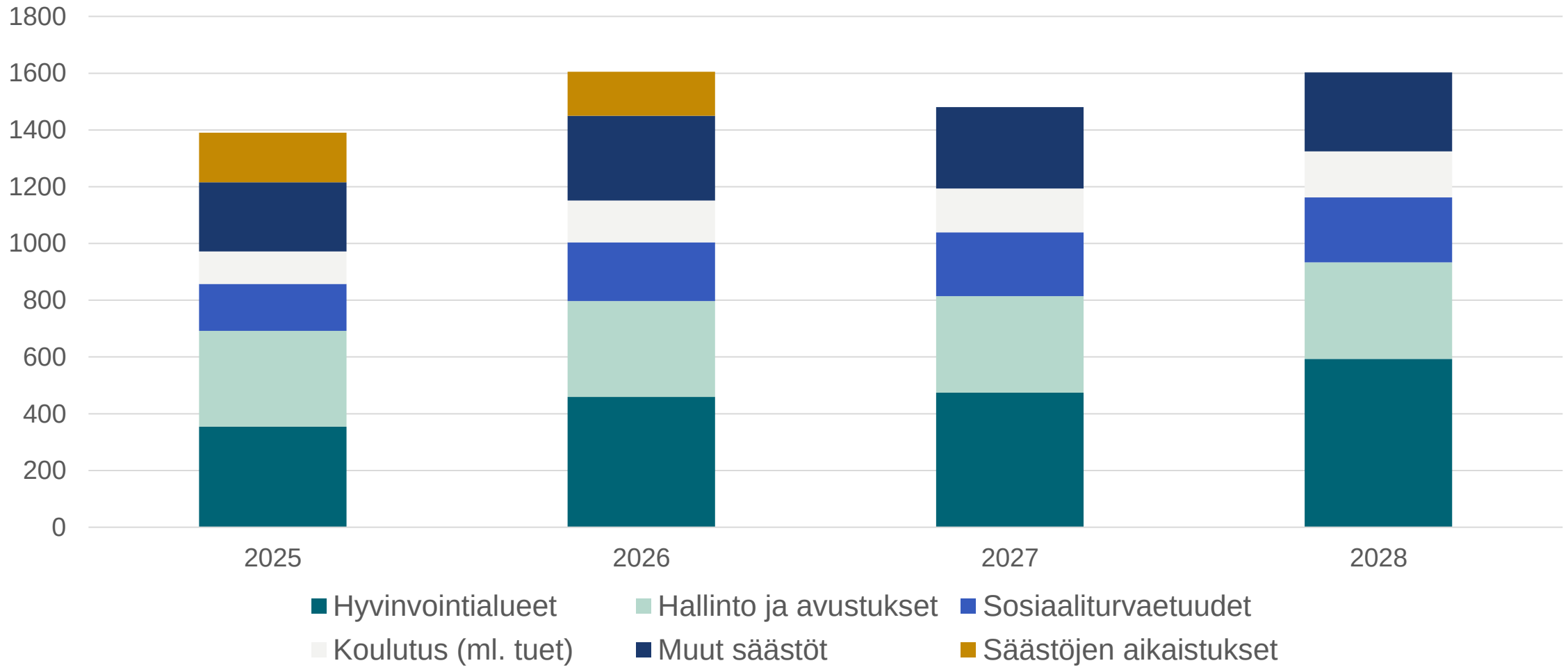

Toimintamenot ja valtionavustukset

- Valtionhallinnon toimintamenoihin kohdistetaan 150 milj. euron vuotuinen säästö aiempien päätösten lisäksi.
  - Ministeriöt valmistelevat hallinnonalansa virastojen tehtävien ja velvoitteiden keventämisen osana valmisteluissa olevia tuottavuusohjelmia.
  - Oikeusministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloilla säästö on 0,81 % ja muilla hallinnonaloilla 3,58 % toimintamenoista.
- Puretaan kuntien tehtäviä ja velvoitteita osana käynnissä olevaa valmistelua (−100 milj. euroa).
- Alennetaan mm. yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustusten tasoa (−76 milj. euroa).

Hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttavat tehtävämuutokset

- Pmi Orpon hallitusohjelman ja julkisen talouden suunnitelman uusien tehtävämuutosten kustannusvaikutus on nettomääräisesti n. 685 milj. euroa hyvinvointialueiden menoja vähentävä v. 2028.
- Säästöjen ohella helpotetaan lakisääteisten tehtävien toimeenpanoa ja vähennetään henkilöstötarvetta.
- JTS:ssä linjattuja tehtävämuutoksia ovat:

➢ Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta kevennetään pysyvästi 0,6:een (nyt 0,65 ja v. 2028 alkaen 0,7). Säästö vuosina 2025-2027 45 milj. euroa ja 119 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen.

➢ Perusterveydenhuollossa hoitotakuu 14 pvää → 3 kk, suun terveydenhuollossa 3 kk → 6 kk, säästö 130 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen.

➢ Valmisteilla oleva vammaispalvelulain soveltamisalan rajaaminen ja vaikutusarvioiden tarkentuminen. Säästö vuosina 2025-2028 n. 60–70 milj. euroa/v.

➢ Asiakasmaksujen korotus 100 milj. euroa (hallitusohjelmassa sovitun lisäksi) vuodesta 2025 alkaen, lisäksi jatkossa indeksikorotus vuosittain.

➢ Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajaaminen. Säästö 100 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.

➢ Erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman lisärajaaminen vuodesta 2026 alkaen. Säästö nousee kehyskaudella asteittain 70 milj. euroon.

➢ Ajokorttitarkastukset rajataan julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle, säästö 5 milj. euroa v. 2025 alkaen.

➢ Joustavoitetaan lastensuojelun sijaisina työskentelevien sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia, säästö 2 milj. euroa v. 2025 alkaen.

Sairaalaverkkouudistukselle korvaavat toimet

- Hallitus linjasi perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yöpäivystyksiä koskevasta ratkaisusta (sairaalaverkkouudistuksen ns. vaihe 1). Uudistuksella pyritään tasapainottamaan julkisia menoja sekä osaltaan vastaamaan terveydenhuollon henkilöstöpulaan.
- Hallitus päätti hylätä sairaalaverkkouudistuksen työryhmäesityksen seuraavat vaiheet.
- Sen sijaan hallitus linjasi 75 milj. euron korvaavista säästöistä, jotka kohdistuvat osin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan ja osin hyvinvointialueiden tehtäviin ja rahoitukseen.
- Korvaavia säästöjä ovat mm. seuraavat:

➢ Lasten ja nuorten terapiatakuun voimaantulon siirtäminen neljällä kuukaudella alkamaan 1.5.2025.

➢ Erikoissairaanhoidon työnjakoa kehittäminen säädösperusteisesti, mikä vähentää rahoitusta 25 milj. euroa vuodesta 2026 lähtien.

➢ Tulkkauspalvelujen kehittäminen ja silmäsairauksien hoidon norminpurku, jotka vähentävät rahoitusta yhteensä 4 milj. euroa vuodesta 2026 lähtien.

➢ Hallitusohjelmassa sovittujen hyvinvointialueiden rahoitusmallin muutosten valmistelun yhteydessä siirtymätasauksia muutetaan siten, että kertaluonteinen säästö on 15 milj. euroa v. 2026 ja 20 milj. euroa v. 2027.

➢ Hallitusohjelman sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuuden muuttaminen pääosin määräaikaiseksi ja ko. kokonaisuuteen varatun rahoituksen pienentäminen vuosien 2027 ja 2028 osalta.

Koulutus ja opiskelijoiden etuudet

- Ammatillisen koulutuksen rahoitus (−100 milj. euroa)
  - Vähennys kohdistetaan toisen asteen ammatillisen perustutkinnon tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneisiin, ei peruskoulun päättäviin tai vailla ammatillista perustutkintoa oleviin
- Opiskelijat palautetaan opintotuen asumislisän piiriin (vaikutus kasvaa asteittain −57 milj. euroa)
- Maksuton oppimateriaali rajataan siihen vuoteen, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta (−12 milj. euroa)

Sosiaaliturvaetuudet (tarvittaessa kanavointi)

- Muutetaan sairauspäivärahan laskentaperusteita (−60 milj. euroa), toimenpiteitä painotetaan ylempiin tuloluokkiin.
- Lääkekorvausten alkuomavastuuta korotetaan 50 eurosta 70 euroon ja sidotaan indeksiin (säästö 20–25 milj. euroa). Vuosiomavastuun jaksotus jatkovalmistelussa.
- Luovutaan työttömyysturvan aktiiviajan korotusosista (−24 milj. euroa), sovittu jo hallitusohjelmassa.
- Kansaneläkkeen ja kuntoutusrahan ikäraja 16 v. → 18 v.
  (vaikutus nousee asteittain −46 milj. euroa)
- Lopetetaan ulkomaille maksettavat kansaneläkkeet (−38 milj. euroa).
- Eläkkeensaajien asumistuen vähennykset kohdentuen varakkaimpiin etuudensaajiin (−25 milj. euroa/vuosi.)

Poimintoja muista säästöistä (jo hallitusohjelmassa päätettyjen lisäksi)

- Varsinainen kehitysyhteistyö (−50 milj. euroa)
- Kotoutumiskorvaukset: toimeentulotukimenojen korvausaika kunnille 3 v. → 1 v. sekä laskennallisen osan tarkistus, yht. 63 milj. euroa vuoden 2025 tasolla
- Yritystuet: Business Finlandin avustusvaltuudet (−20 milj. euroa), väylämaksujen palauttaminen täysimääräisiksi (36 milj. euroa, lisätulo)
- Lääkkeiden viitehintajärjestelmään kohdistuvat muutokset (−30 milj. euroa)
- Vähennetään Valtion asuntorahaston erityisryhmien investointiavustuksia (−28 milj. euroa)
- Aiemmin päätettyjen säästötoimien aikaistuksia −175 milj. euroa vuonna 2025 ja −155 milj. euroa vuonna 2026 (mm. kehitysyhteistyö, toimintamenot ja valtionavustukset)

Verotoimenpiteet

Verotoimien kohdentuminen

milj. euroa, ei sisällä dynaamisia vaikutuksia

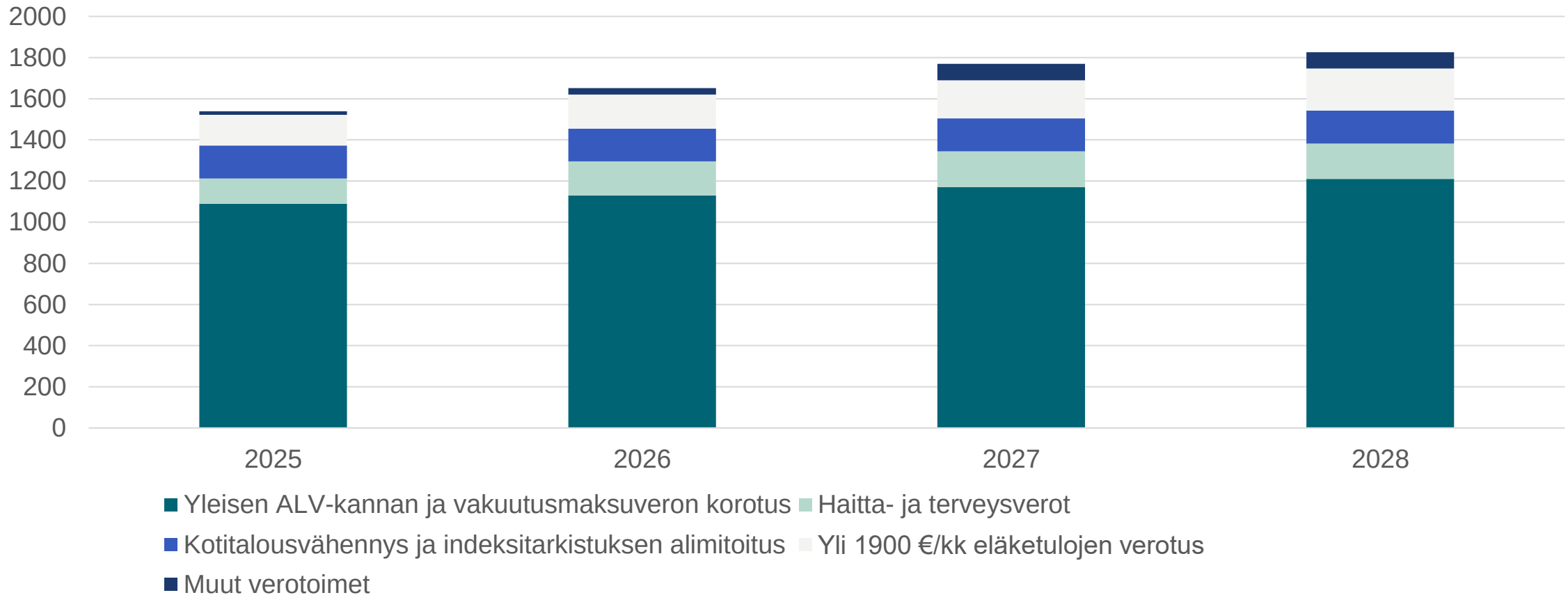

Verotuksen lisäsopeutustoimet (1/2)
Vuositason vaikutus vuonna 2028, kaikki veronsaajat

- Yleisen alv-kannan ja vakuutusmaksuverokannan korotus 25,5 prosenttiin (1,2 mrd. euroa)
- Eläketulon (n. 23 000 – 57 000 euroa vuodessa) verotuksen kiristäminen (noin 200 milj. euroa).
- Ansiotuloverotuksen indeksitarkistuksen tekemättä jättäminen asteikon kahden ylimmän tuloluokan (yli 88 200 euroa / vuosi) osalta vuonna 2025 (60 milj. euroa)
- Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto (40 milj. euroa)
- Kotitalousvähennyksen supistaminen (100 milj. euroa)
- Yksityishenkilöiden lahjoitusvähennyksen laajennus v. 2026 (15 milj. euroa)
- Työnantajan koulutusvähennyksen poistaminen (14 milj. euroa)

Verotuksen lisäsopeutustoimet (2/2)
Vuositason vaikutus vuonna 2028, kaikki veronsaajat

- Korotetaan haitta- ja terveysveroja:
  - Makeisten alv-kannan korotus 14 % → 25,5 % (85 milj. euroa)
  - Tupakkaveron lisäkorotus (44 milj. euroa)
  - Virvoitusjuomaveron lisäkorotus (27 milj. euroa)
  - Väkevien juomien alkoholiveron sitominen indeksiin (16 milj. euroa)
- Sähköautojen ja lataushybridien ajoneuvoverojen korotus (46 milj. euroa). Lisäksi jatketaan täyssähköisten työsuhdeautojen verotukea 4 vuodella (−26 milj. euroa).
- Matkailuautojen autoverotuen supistaminen (15 milj. euroa)
- Kaivosmineraaliveron lisäkorotus (5 milj. euroa)

Kasvupaketti, T&K, muut lisäykset

Uusilla kasvutoimilla pyritään kääntämään heikentynyttä kasvu- ja investointinäkymää

- Suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitys
  - Alustavasti hyvitys 20 % hankkeen arvosta, enintään 150 milj. euroa hanketta kohden
  - Tuen myöntämistä koskeva päätös tulee olla tehtynä 31.12.2025, hyvitys yhteisöverosta aikaisintaan vuodesta 2028 alkaen
- Valtion yhdistetyn pääomasijoitusyhtiöön yht. 300 milj. euron sijoitus, tavoitellaan yksityisen rahan kanssa noin 900 miljoonan kokonaisuutta kasvuyrityksille
- Fingridin ja Gasgridin investointikyvystä huolehtiminen
  - Varmistetaan etteivät verkot muodostu investointien pullonkaulaksi
- Raskaan liikenteen ammattidiesel otetaan käyttöön, kun EU:n uusi polttoaineen jakelijoiden päästökauppa tulee voimaan vuonna 2027

T&K-rahoituksen kokonaisuus tukee kasvua

- Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen (T&K) tulee rahoituslain mukaisesti kasvaa vuosittain noin 280 milj. euroa
- Nyt tehdyillä päätöksillä vuonna 2025 T&K-panostuksia lisätään 194 milj. euroa ja vuonna 2028 pysyvät T&K-rahoituksen lisäykset ovat yhteensä 504 milj. euroa
  - Kaikkea lain vaatimaa vuosittaista lisäystä ei kohdenneta, vaan päätetään myöhemmin
- Business Finlandin ja Suomen Akatemian valtuuksia korotetaan merkittävästi
  - Kohdennus yritysten T&K-toiminnan sekä yritysten ja tutkijoiden yhteistyön tukemiseen
  - Myös erilaisten tutkimusinfrastruktuurien rahoitusta lisätään
- LUMI-supertietokoneen korvaajan hankintaan varaudutaan yhteensä 250 milj. eurolla
- Tutkimuslaitosten määräaikaiseen post doc -ohjelmaan kohdennetaan yhteensä 40 milj. euroa
- Lisätään T&K-hankkeiden EU-vastinrahoitusta korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille

Uusia panostuksia

- Lasten ja nuorten hyvinvointi (5 milj. euroa)
  - Lastensuojelu, mielenterveyden chat-palvelu, oppilaitosnuorisotyö, ensi- ja turvakodit sekä nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisy
  - Lisäksi kertaluontoisesti koulukiusaamisen ehkäisyyn 5 milj. euroa
- Lahjoitusvähennyksen laajennus yksityishenkilöiden lahjoituksiin nuoriso-, liikunta-, urheilu- ja lapsijärjestöille (verotulojen vähenemä 15 milj. euroa)
- Aikuiskoulutustuen korvaava järjestelmä erityisesti erityisopettajien ja sairaanhoitajien koulutustarpeisiin (10 milj. euroa)
- Maatalous-, elintarvike- ja biotaloussektorin huoltovarmuus (mm. turve), vienninedistäminen ja arvonlisän kehittäminen (10 milj. euroa)
- Maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymisen edellytyksiä parannetaan (5 milj. euroa)

Kanavointi

Rahastotalouden säästöt kanavoidaan velkaantumisen vähentämiseen noin 1 mrd. euroa

- Hallituksen säästötoimien kanavointi vuoden 2025 osalta toteutetaan budjettiriihen (19.9.2023) pöytäkirjamerkintöjen tavoitteiden mukaisesti.
- Kanavointiratkaisussa:
  - Työttömyysvakuutusmaksujen annetaan muuttua normaalisti.
  - Työnantajien osuus kanavoinnista toteutetaan kiristämällä työnantajien sairausvakuutusmaksuja, jolloin palkansaajien vakuutusmaksu vastaavasti alenee.
  - Palkansaajien osuus kanavoidaan kiristämällä palkansaajien sairaanhoitomaksua.
- Kanavoitava kokonaissumma mitoitetaan siten, että aiempien ja nyt päätettävien toimien vaikutukset (ml. tarkentuneet vaikutusarviot) tulevat kokonaisuudessaan tukemaan velkaantumiskehityksen taittamista.

Valtiontalouden kehys

Vaalikauden kehystä lasketaan säätötoimien myötä

- Vaalikauden kehystä alennetaan menosopeutustoimien myötä harkinnanvaraisesti, minkä lisäksi lisäbudjetti- ja jakamatonta varausta pienennetään.
  - ⇒ Kehystasoa alennetaan yhteensä -727 / -887 / -923 milj. euroa v. 2025–2027.
- Kehystason laskun jälkeen julkisen talouden suunnitelmassa jakamattomaksi varaukseksi jää
  250 / 206 / 322 milj. euroa v. 2025–2027.
  - Lisäksi vuosittain käytössä 100 milj. eurolla 300 milj. euroon pienennetty lisätalousarviovaraus.

Vaalikauden kehys vuosille 2025—2027 (vuoden 2025 hinnoin), milj. euroa

	2025	2026	2027
Kehyspäätös 9.10.2023	76 584	76 076	75 601
Hinta- ja kustannustasotarkistukset	1 626	1 610	1 594
Rakenteelliset tarkistukset	-745	-482	-595
Kehystason harkinnanvarainen alentaminen	-430	-612	-492
Jakamattoman varauksen pienentäminen	-197	-175	-331
Lisätalousarviovarauksen pienentäminen	-100	-100	-100
Tarkistettu vaalikauden kehystaso (ml. lisätalousarviovaraus)	**76 738**	**76 317**	**75 676**

Linjattavat muutokset vaalikauden kehykseen

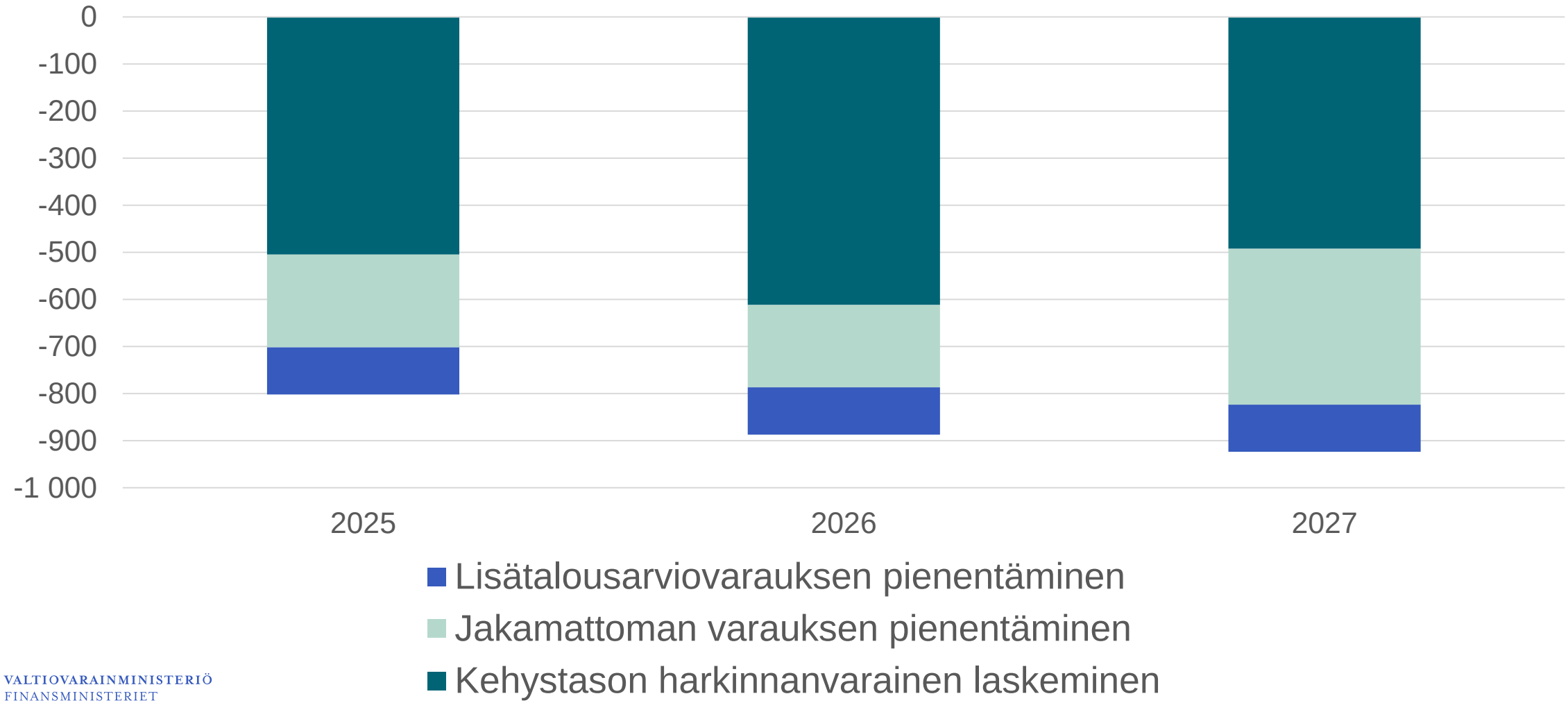

Säästöillä kehysmenot saadaan pidettyä kehyksen puitteissa, lisäksi kehystä alennetaan

Keväällä 2024 tehtyjen säästöpäätösten vaikutus valtion menokehyksiin (vuoden 2025 hinnoin), milj. euroa

	2025	2026	2027
Lisätoimien vaikutus valtiontalouden menoihin	-1 216	-1 423	-1 295
- josta säästöt kehykseen kuuluvissa menoissa	-1 133	-1 316	-1 179
- josta kehyksen ulkopuolisiin menoihin kohdistuvat perustemuutokset ja harkinnanvaraiset muutokset, jotka luetaan kehykseen kuuluviksi[1)]	-84	-107	-115
Kehystason harkinnanvarainen alentaminen kehysmenoihin kohdistuvien säästöjen myötä	-430	-612	-492

[1)] Hallitusohjelman mukaisesti näiden toimien osalta kehystä ei koroteta, koska toimenpiteiden tarkoituksena on vahvistaa julkista taloutta.

Valtion talouden menot, tulot ja tasapaino

Valtion talouden menot, tulot ja tasapaino

- Vuonna 2025 budjettitalouden menojen arvioidaan olevan n. 87,6 mrd. euroa ja kehyskauden lopulla vuonna 2028 n. 85,9 mrd. euroa (vuoden 2025 hintatasossa).
- Vuonna 2025 budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 76,9 mrd. euroa. Kehyskauden lopulla budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 84 mrd. euroa.
- Valtion budjettitalouden alijäämän arvioidaan olevan 10,7 mrd. euroa v. 2025. Keskimäärin vuosina 2025—2028 valtion budjettitalouden alijäämän arvioidaan olevan 8,5 mrd. euroa ja se pienenee kehyskauden loppua kohden ollen 7,0 mrd. euroa v. 2028.

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

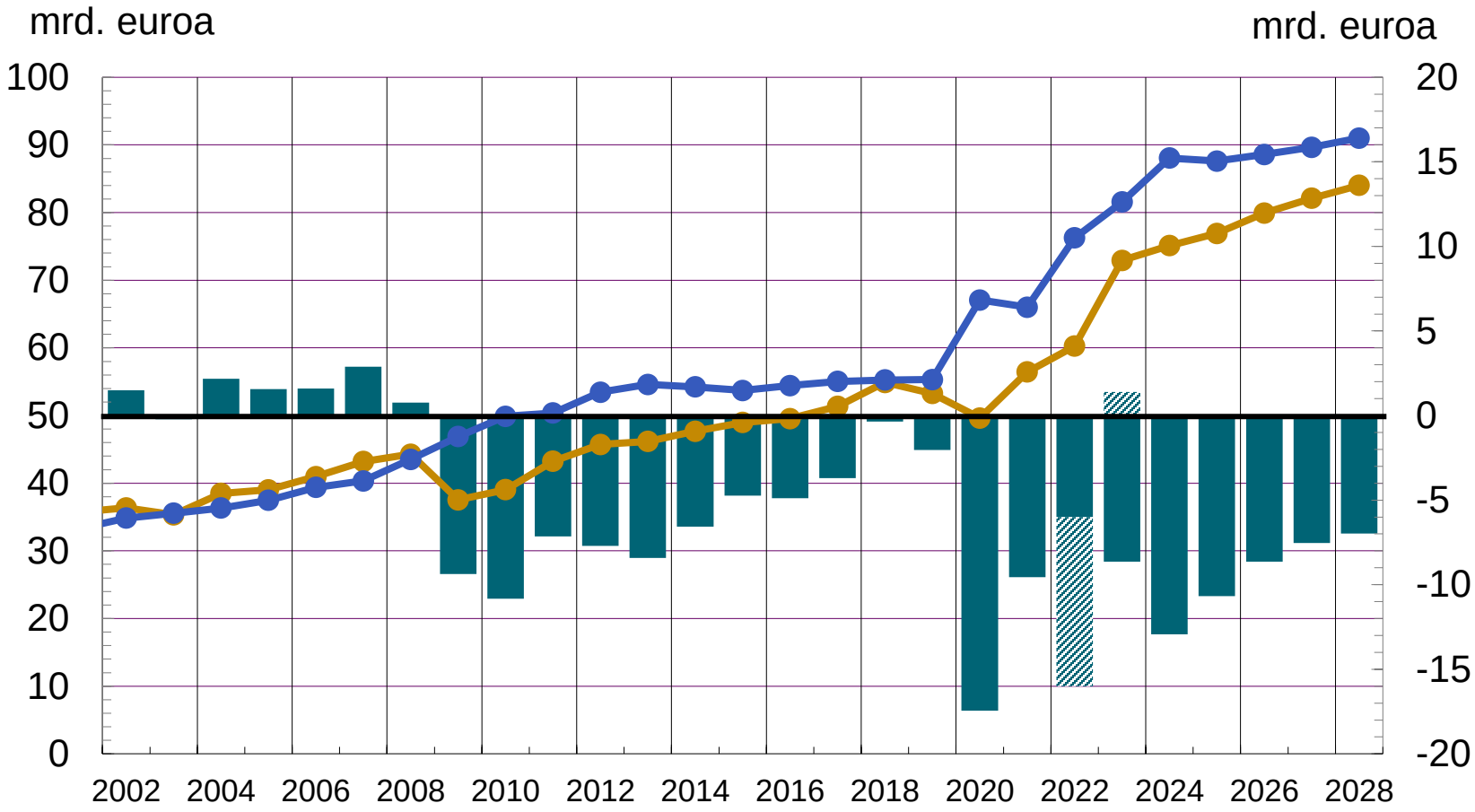

Sähköyhtiöiden lainoihin tehdyn varauksen purku kasvatti vuoden 2023 tilinpäätöksessä tuloja 10 mrd. eurolla, koska se jäi käyttämättä kokonaan.
Tasapaino ilman tätä erää oli -8,6 mrd. euroa v. 2023.
Lähde: Valtiovarainministeriö 18.4.2024

Valtionvelka

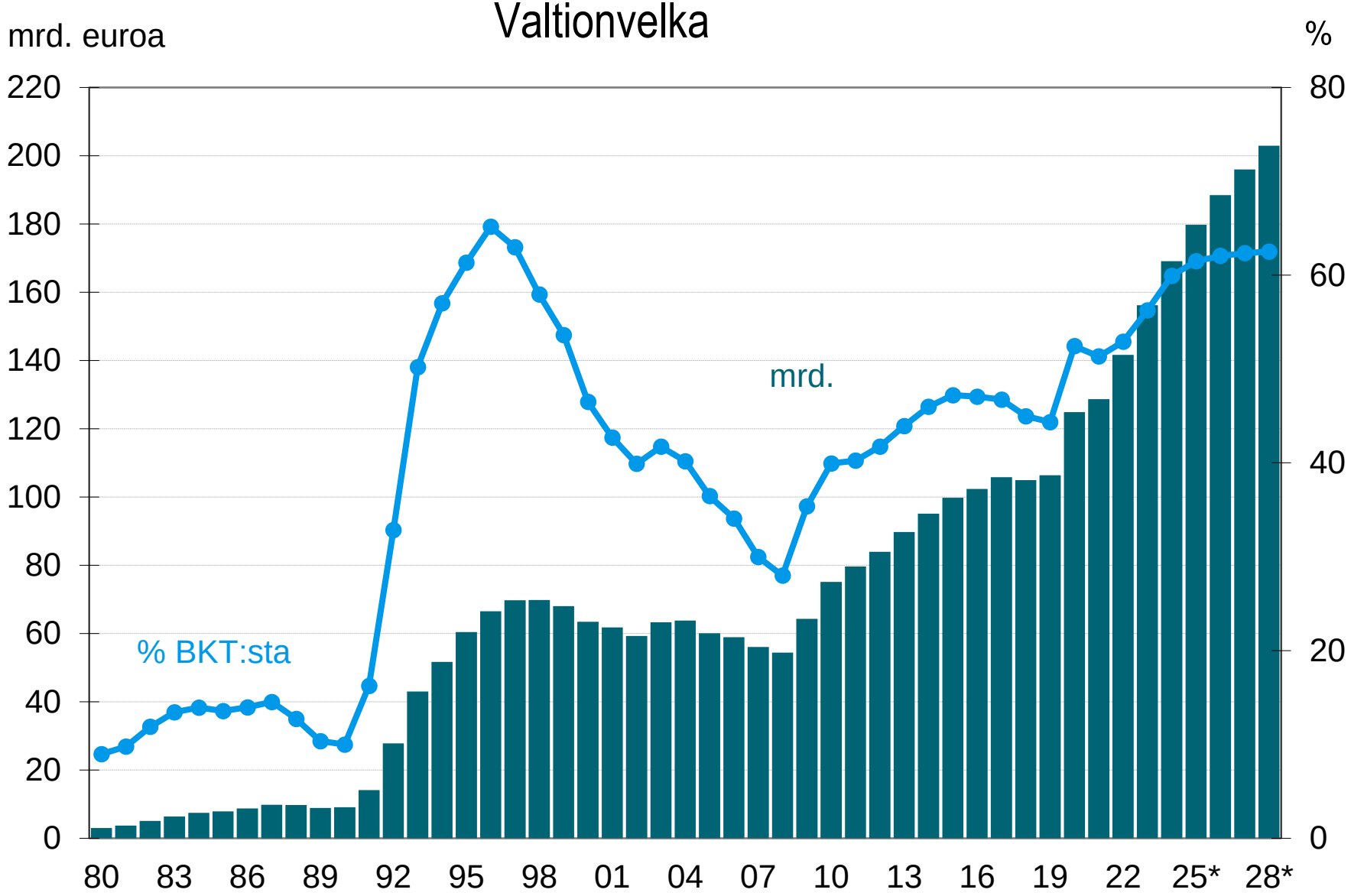

Lähde: Valtiovarainministeriö 18.4.2024

Budjettitalouden tasapainon muutosta selittäviä tekijöitä syksyn JTS:ään nähden, mrd. euroa

	2025	2026	2027
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma syksy 2023	**-12,7**	**-11,3**	**-10,6**
Menoarvion tarkentuminen	**2,6**	**2,6**	**2,8**
Uudet menosopeutustoimet	1,2	1,4	1,3
Rahastotalouden säästöjen kanavointiratkaisun vaikutus siirtoihin Kelalle	0,5	0,5	0,5
Muuttunut arvio hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistuksesta	-0,5	-0,5	-0,5
Sote-siirtolaskelman ja sen lieventämisen vaikutus kuntien valtionosuuteen	0,1	0,2	0,2
Muutos kuntien verotulomenetysten kompensaatiossa	0,4	0,4	0,4
Valtionvelan korkomenoarvion muutos	0,2	0,2	0,1
Muutos EU-jäsenmaksuissa	0,2	0,0	0,2
Arvonlisäveromenot	0,3	0,1	-0,1
Muu menojen muutos (netto), sisältäen mm. indeksitarkistusten tarkentumisen	0,2	0,3	0,8
Tuloarvion tarkentuminen	**-0,6**	**0,0**	**0,2**
Uudet veroperustemuutokset (netto)	1,4	1,6	1,7
Rahastotalouden säästöjen kanavointiratkaisun vaikutus verotuloihin	0,2	0,2	0,2
Kunnallisverotukseen tehtävien muutosten vaikutus valtion verotuloihin	-0,4	-0,4	-0,4
Korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	-0,1	-0,1	-0,1
Sekalaisia tuloja koskevan arvion muutos	0,4	0,6	0,4
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanne-ennuste)	-2,2	-1,9	-1,6
Muutos yhteensä	***2,0***	***2,6***	***3,0***
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma kevät 2024	**-10,7**	**-8,6**	**-7,5**

Hyvinvointialueet

Hyvinvointialueiden rahoitus 2025–2028

- Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus on n. 26,2 mrd. euroa v. 2025 ja kehyskauden lopussa v. 2028 n. 25,2 mrd. euroa (vuoden 2025 hintatasossa).
- Rahoitustaso nousee v. 2025 edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna n. 1,8 mrd. eurolla.
- Suurta nousua selittää erityisesti v. 2025 rahoitukseen ensimmäistä kertaa lisättävä lakisääteinen jälkikäteistarkistus, joka on 1,46 mrd. euroa.
    - Vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukainen alijäämä 1,35 mrd. euroa korotettuna palvelutarpeen kasvulla (n. 30 milj.) ja hyvinvointialueindeksillä (n. 74 milj.) vuoden 2025 tasolle.
- Muutosta edelliseen kehykseen kasvattaa erityisesti indeksikorotus n. 740 milj. euroa (sis. jälkikäteistarkistukseen liittyvän 74 milj.) sekä ennakoitu palvelutarpeen kasvu, jonka vaikutus vuosina 2025-2027 on noin 29 - 39 milj. euroa ja v. 2028 274 milj. euroa.
- Rahoitusta puolestaan laskevat erityisesti jälkikäteistarkistuksen määrän arvioitu väheneminen vuosina 2026—2028 sekä hallitusohjelmassa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovitut sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävälainsäädännön muutokset.
    - Hallitusohjelman mukaisesti jälkikäteistarkistukseen on tarkoitus lisätä alueiden portaittain nouseva omavastuu vuodesta 2026 lähtien. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syysistuntokaudella 2024.

Kehysvaraus jälkikäteistarkistukseen

- Hyvinvointialueiden rahoitukseen vuosina 2026-2028 sisältyvä jälkikäteistarkistuksen määrä perustuu hyvinvointialueiden taloussuunnitelmien mukaiseen kustannuskehitykseen.
- Mahdolliseen arvioitua suurempaan jälkikäteistarkistukseen ja vastaaviin ennakoimattomiin teknisiin muutostarpeisiin on valtion menokehyksessä varauduttu ns. kehysvarauksella, joka ei ole käytettävissä muihin menoihin.
- Syksyn 2023 julkisen talouden suunnitelmassa tehtyä kehysvarausta on tässä julkisen talouden suunnitelmassa purettu hyvinvointialueiden rahoituksen momentille.
- Koska alueiden yhteenlaskettu alijäämä v. 2023 on noussut suuremmaksi kuin syksyllä ennakoitiin ja mihin syksyn julkisen talouden suunnitelman kehysvarauksen mitoitus perustui, kehysvarauksen määrää on korotettu 425 milj. eurolla kehystason puitteissa.
- Varaus on 35 milj. euroa v. 2025, 437 milj. euroa v. 2026, 924 milj. euroa v. 2027 ja 627 milj. euroa v. 2028

Valtion avustukset ja muut korvaukset

- Hyvinvointialueille osoitetaan valtionavustuksia yhteensä n. 243 milj. euroa v. 2025.
- Avustusten määrä laskee kehyskauden lopussa n. 208 milj. euroon.
- Suhteessa syksyn 2023 julkisen talouden suunnitelmaan merkittävimmät muutokset ovat:
  - Terveydenhuollon tutkimuksen ja sosiaalityön yliopistotasoisen tutkimuksen rahoituksen 5 milj. euron tasokorotus, jonka seurauksena tutkimusrahoituksen taso nousee 40 milj. euroon/v.
  - Sosiaalialan osaamiskeskuksien määrän ja rahoituksen vähentäminen* 1 milj. eurolla vuodesta 2025 lähtien, jolloin toiminnan rahoitus on yhteensä 1,3 milj. euroa/vuosi.

*määrää vähennetään 5-6:een, säilyttäen kuitenkin ruotsinkielinen osaamiskeskus

Kuntatalous

Peruspalvelujen valtionosuus

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 3,2 mrd. euroa v. 2025 ja 3,3 mrd. euroa v. 2028 (vuoden 2025 hinnoin).
- Sote-siirtolaskelman loppuvuoden päivityksen vaikutuksia pehmennetään 277 milj. euron valtionosuuslisäyksellä
- Perusopetukseen lisätään kolme vuosiviikkotuntia. Rahoituksen lisäys 8,6 milj. euroa v. 2025 ja 20,6 milj. euroa vuodesta 2026 eteenpäin.
- Kuntien työllistämisvelvoitteen kumoaminen 57 vuotta täyttäneiden työttömien työnhakijoiden osalta vähentää valtionosuutta 18,7 milj. euroa v. 2025, 20,8 milj. euroa v. 2026 ja 23 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien.
- Kuntien norminpurkuun liittyen teknisesti kohdennettu 25 milj. euron vähennys vuodesta 2025 alkaen.
- Vuoden 2025 indeksikorotus (3,1%) on 75 milj. euroa. Indeksijarru alentaa sitä 23,9 milj. euroa.
- Valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistus vähentää peruspalvelujen valtionosuutta 6,2 milj. euroa. Arvio tarkentuu kuntien tilinpäätöstietojen valmistumisen myötä valtion talousarvioesityksen valmisteluun.
- Asukasluvun ja laskentatekijöiden muutos, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen, alentaa valtionosuutta n. 9 milj. euroa v. 2025 ja vuoden 2028 tasolla n. 85 milj. euroa.

Kuntien peruspalveluiden rahoitus turvataan

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta lisätään pysyvästi 277 milj. eurolla vuodesta 2025 lähtien.
  - Lisäys kompensoi koko maan tasolla ja kuntakohtaisesti täysin sote-siirtolaskelman päivityksestä aiheutuneen pysyvän 277 milj. euron vähennyksen
  - Lisäyksellä turvataan rahoitus kuntien tärkeille peruspalveluille, kuten koulutukselle ja varhaiskasvatukselle.
- Lisäksi kuntien verotuloja kasvatetaan poistamalla tulosta tehtävä ansiotulovähennys ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä.
  - Muutos kasvattaa kuntien verotuloja, selkeyttää verojärjestelmää ja parantaa kunnallisveroprosentin todellista tuottoa.
  - Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti.

Kuntiin kohdistuvia uusia toimia

- Ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 100 milj. eurolla.
- Oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu maksuton oppimateriaali rajataan sen kalenterivuoden loppuun, jonka kuluessa opiskelija täyttää 18 vuotta vuoden 2025 syksystä lukien.
- Maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymisen edellytyksiä parannetaan luomalla uusi koulutuksen toimintamalli. Tämä lisää kuntien rahoitusta ja kustannuksia 1,4 milj. euroa.
- Osana lapsiin ja nuoriin liittyvää toimenpidekokonaisuutta koulu- ja oppilaitosnuorisotyön rahoitusta lisätään vuosittain 1 milj. eurolla.
- Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään tai kuntien maksutuloja lisätään siten, että julkinen talous vahvistuu 100 milj. euroa vuodesta 2025 lähtien. Toimenpiteiden sisältö ja kohdentuminen täsmentyvät jatkovalmistelussa. Tässä vaiheessa teknisesti kohdennettu 25 milj. euron vähennys kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen vuodesta 2025 alkaen.

Valtion toimien yhteisvaikutus on kuntataloutta vahvistava

- Uudet säästötoimet kohdistuvat myös kuntatalouteen vähentäen kuntien kustannuksia mutta myös valtionosuuksia.
- Verosopeutustoimet sekä ansiotulovähennyksen poistaminen lisäävät kunnallisveron tuottoa, mutta verotulomenetysten korvauksia alennetaan vastaavasti. (Kokonaisvaikutus neutraali.)
- Kanavointiratkaisu lisää kuntien verotuloja n. 60–70 milj. eurolla
- Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys 277 milj. euroa vahvistaa kuntataloutta.

Kuntatalouden vuosikate ei riitä poistoihin tai nettoinvestointeihin vuosina 2025-2028

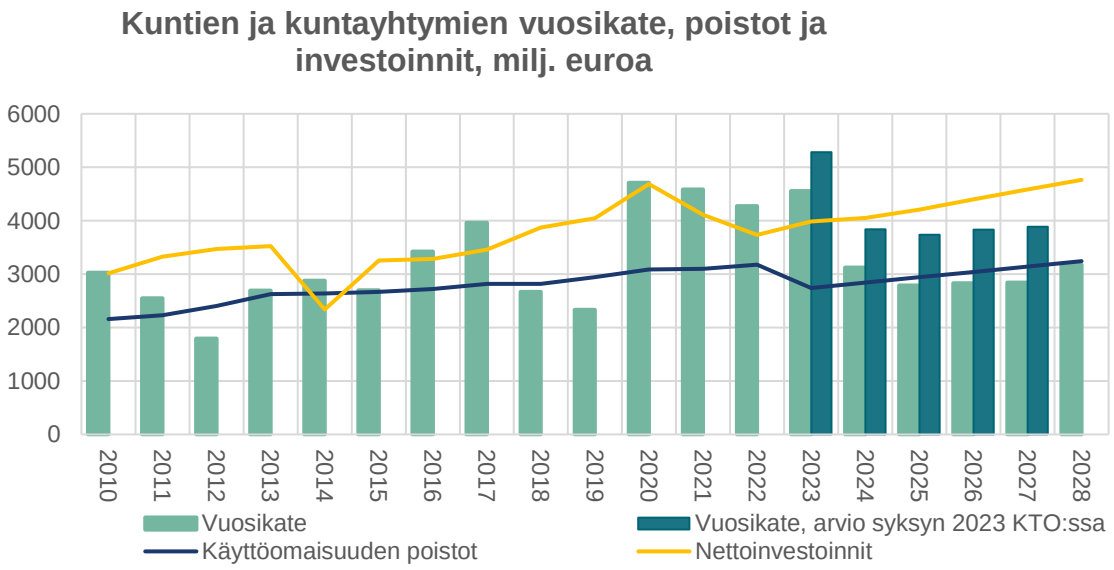

Lähde: TK, VK, VM

- Sote-verohännän poistuminen vuonna 2024 ja sote-siirtolaskelmaan liittyvät takaisinperinnät vuosina 2025-2027 heikentävät vuosikatetta.
- Vuosikate riittää poistoihin muttei nettoinvestointeihin vuonna 2024.
- Vuosikate heikkenee vuonna 2025 eikä riitä poistoihin tai nettoinvestointeihin vuosina 2025-2028.